

Politikens inriktning – trossamfund ur Budgetpropositionen 2016

Utgiftsområde 17

2.6.2 Trossamfund

Trossamfunden spelar en viktig roll i vårt samhälle i flera hänseenden. Många människor finner mening med livet och i livet genom sin tro. Trossamfunden erbjuder en möjlighet för människor att ge uttryck för andliga och existentiella behov. Utöver detta kan trossamfunden också ha en särskild betydelse för människor som har vistats kort tid i Sverige och fungera som en brygga mellan Sverige och hemlandet samt som en lots in i samhället. De kan skapa ett sammanhang för människor i perioder eller på platser där man känner sig utsatt.

Trossamfunden genomför i likhet med många andra organisationer i det civila samhället viktiga samhällsinsatser på det sociala området. Vidare har trossamfunden en viktig funktion för många människor i samband med kriser.

I det mångreligiösa Sverige är möten och samverkan över trosinriktningar och livsåskådningar viktiga för att uppnå kunskap, förståelse och en respekt som är nödvändig för ett Sverige som håller ihop. I en orolig omvärld där grupper ställs mot varandra riskerar globala intressekonflikter att få konsekvenser i det svenska samhället. Trossamfunden är viktiga aktörer i arbetet för att bemöta dessa utmaningar. De kan genom sin verksamhet bidra till kunskap, förståelse och respekt för olika trosinriktningar och därmed motverka polariseringen i samhället. Regeringen prioriterar därför att stödja interreligiöst samarbete.

Den senaste tiden har religiösa lokaler blivit måltavlor för hat och många fall av skadegörelse har rapporterats. Många religiösa grupper känner otrygghet och rädsla. Detta är oacceptabelt och regeringen kommer fortsatt att prioritera arbetet med att värna våra demokratiska värderingar och främja öppenhet och respekt för alla människors lika värde. I Sverige ska det vara självklart att var och en kan gå till sin religiösa samlingslokal utan att vara rädd för hat, hot eller skadegörelse och det ska vara en självklarhet att kunna bära religiösa symboler utan rädsla.

Statens stöd till trossamfund

Regeringen anser att stödet till trossamfunden är viktigt inte minst för att nya samfund som representerar den allt större religiösa mångfalden i Sverige ska kunna etablera sig och utvecklas.

Det finns ett behov av att se över och modernisera statens stöd till trossamfunden. Nuvarande lagstiftning tillkom 1998. I samband med översynen kommer frågor om stödets överensstämmelse med stöd till andra organisationer inom det civila samhället att analyseras, liksom vilka aktörer som bör få stöd.

Interreligiöst samarbete för att minska polariseringen

Regeringen ser mycket positivt på de initiativ till interreligiöst samarbete som har tagits mellan olika religiösa samfund på såväl nationell som lokal nivå under senare tid. Regeringen har stöttat det interreligiösa samarbetet på nationell nivå genom att Sveriges interreligiösa råd har erhållit medel för att inrätta en administrativ funktion.

Rådet har bl.a. till uppgift att motverka polarisering mellan religioner, att sprida kunskap om olika religioner i Sverige och att motverka antisemitism, muslimhat och andra hot mot religiösa företrädare och utövare. Regeringen avser att fortsätta stödja det interreligiösa samarbetet på nationell nivå.

Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Regeringen bedömer att Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST) gör ett viktigt arbete med att fördela statsbidrag, samordna samfundens roll i krisberedskapsfrågor och fungera som ett expertorgan i allmänna trossamfunds- och religionsfrågor.

Under ett antal år har SST:s uppgift som expertmyndighet i trossamfunds- och religionsfrågor ökat i omfattning. Myndighetens kompetens har efterfrågats av allt fler aktörer mot bakgrund av omvärldsutvecklingen. Myndigheten har bl.a. getts ett flertal regeringsuppdrag inom ramen för demokrati-, diskriminerings- och jämställdhetspolitiken. Regeringen bedömer att det finns ett behov av att skapa bättre förutsättningar för myndighetens uppdrag som expertmyndighet. Samtidigt aktualiserar detta frågor om myndighetens ledningsform liksom frågeställningar kring huruvida myndighetens styrdokument ger det stöd som krävs för att myndigheten på ett effektivt sätt ska kunna genomföra sina uppdrag. Regeringen har därför gett Statskontoret i uppdrag att göra en översyn av myndighetens organisation. Uppdraget ska redovisas den 10 januari 2016.

Säkerhetshöjande insatser

Religionsfriheten är central i Sverige och det ska vara självklart att alla ska kunna utöva sin tro utan att vara rädda för hot och våld. Omvärldsutvecklingen har lett till hot och hat som riktar sig mot flera religiösa inriktningar. Religiösa byggnader och andra institutioner, såsom skolor, utsätts för skadegörelse och personer som bär tydliga religiösa symboler utsätts för hot, våld och trakasserier endast på grund av sin religiösa tillhörighet.

Det är rättsväsendets myndigheter som ytterst ansvarar för ordning och säkerhet, men regeringen bedömer att ett viktigt komplement till dessa myndigheters arbete är att tilldela Nämnden för statligt stöd till trossamfund fortsatt stöd för bidrag till säkerhetshöjande insatser hos trossamfunden.

Trossamfund – resultatredovisning ur Budgetpropositionen 2016

Avsnittet omfattar verksamheten vid myndigheten Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST) och stödet till trossamfunden. Utöver detta omfattar det även regeringens insatser för att stimulera trossamfundens arbete för demokrati, mänskliga rättigheter och för att motverka religiöst motiverad polarisering i samhället.

11.2 Utgiftsutveckling

Tabell 11.1 Utgiftsutveckling inom Trossamfund, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2014	Budget 2015 ¹	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
<i>Trossamfund</i>							
9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund	8	10	9	10	10	10	10
9:2 Stöd till trossamfund	77	92	90	92	92	92	92
Summa Trossamfund	84	102	99	102	102	102	102

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

11.3 Mål

I avsnitt 2.4 anges de mål för det statliga stödet till trossamfund som riksdagen beslutat.

11.4 Resultatredovisning

I detta avsnitt redovisas resultatet av de åtgärder som syftar till att uppnå målen för statens stöd till trossamfunden samt regeringens insatser för att stimulera trossamfundens arbete för demokrati, mänskliga rättigheter och för att motverka religiöst motiverad polarisering i samhället.

11.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet utgår från det statliga stöd till andra trossamfund än Svenska kyrkan som lämnas i form av statsbidrag och avgifts-hjälp. Bedömningen baseras på uppgifter om bl.a.

- fördelat stöd i form av organisations-, verksamhets- och projektbidrag,
- trossamfundens arbete med teologisk utbildning och andlig vård inom sjukvården,
- trossamfundens roll i krisberedskapssamordning, och
- trossamfundens arbete för demokrati, mänskliga rättigheter och för att motverka religiöst motiverad polarisering i samhället.

11.4.2 Resultat

Stödet till trossamfunden

Statens stöd till trossamfunden syftar till att skapa förutsättningar för olika samfund att behålla och utveckla ett eget samfundsliv och därmed främja den religiösa mångfalden i Sverige.

Under 2014 har anslaget för stöd till trossamfund uppgått till drygt 77 miljoner kronor. Det är en ökning med drygt 2,2 miljoner från föregående år.

Under 2014 beviljade SST drygt 46 miljoner kronor i organisationsbidrag till samfunden, knappt 10 miljoner i verksamhetsbidrag samt 15 miljoner kronor i projektbidrag. Det genomsnittliga sammanlagda bidraget per bekännare är cirka 62 kronor. Verksamhetsbidraget fördelas dels till teologiska utbildningsinstitutioner, dels till andlig vård inom sjukvården. Projektbidraget fördelas dels som lokalbidrag, dels

som etableringsbidrag för nyetablerade samfund samt som ett särskilt utbildningsbidrag.

Regeringen bedömer att statsbidraget ger samfunden goda förutsättningar att kunna fortsätta utvecklas och bedriva samhällsviktiga verksamheter, vilket inkluderar andlig vård.

Nämnden för statligt stöd till trossamfunds verksamhet

SST har utöver sitt huvuduppdrag att fördela statsbidrag även handlagt frågor som rör trossamfundens roll i krisberedskapssamordning, stimulerat samfundens arbete med frågor som rör värderingar, respekt och tolerans samt fungerat som expertmyndighet i allmänna religions- och trossamfundsfrågor. Frågor som rör religion har under året präglat samhällsdebatten, inte minst på grund av utvecklingen i t.ex. Mellanöstern och de effekter denna fått i Sverige. Detta har lett till ett ökat tryck på myndigheten. Under 2014 har fokus för myndigheten legat på att kvalitetssäkra statsbidragen tillsammans med trossamfunden. En särskild satsning har gjorts på samfundens medlemsregister.

Myndigheten har även prioriterat sina uppdrag när det gäller krisberedskap och att fungera som en expertmyndighet i trossamfundsfrågor.

Myndigheten har också arbetat aktivt med att samverka med andra institutioner för att bistå med expertkunskap. Vidare har myndigheten arbetat med värdegrundsfrågor tillsammans med trossamfunden.

Trossamfundens säkerhetsarbete

Regeringens övergripande målsättning är att alla ska kunna känna sig trygga att utöva sin religion i Sverige. Denna målsättning har satts på prov under det gångna året.

Omvärldens konflikter påverkar flera trossamfund och deras bekännare i Sverige. I en rapport från SST (dnr A2014/01470) är slutsatsen att främlingsfientliga handlingar och hot mot trossamfund är ett växande problem i dagens Sverige. Dessa hot och attacker riktas både mot samfundens lokaler och mot deras medlemmar. Det finns också ett omfattande mörkertal när det gäller icke anmälda fall av hot och trakasserier.

Regeringen ser allvarigt på detta eftersom alla individer ska känna sig trygga att kunna utöva sin religion utan risker för att utsättas för hot eller våld. Regeringen har därför under året i två omgångar tillfört SST sammanlagt tio miljoner kronor för trossamfundens säkerhetsarbete. Av dessa ska högst 700 000 kronor användas till utbildningsinsatser i syfte att höja den generella säkerhetsnivån bland de bidragsberättigade trossamfunden.

Regeringen bedömer att denna satsning är värdefull eftersom den svarar mot ett tydligt behov hos trossamfunden.

Trossamfunden som samhällsaktörer

Dialog

Trossamfunden är en viktig aktör för regeringen att ha dialog och samverka med.

Regeringens råd för kontakt med trossamfunden har till uppgift att vara ett forum för diskussion om frågor av övergripande gemensamt intresse för både staten och trossamfunden. I rådet ingår åtta ledamöter nominerade av Sveriges Kristna Råd som representerar de kristna samfunden inklusive svenska kyrkan, två ledamöter som

representerar Islamska Samarbetsrådet, en ledamot som representerar Judiska Centralrådet och en ledamot som representerar Sveriges Buddhistiska Samarbetsråd. Övriga ledamöter representerar regeringen, riksdagen och SST.

I december 2014 och i juni 2015 hölls möten med rådet där frågor kring lokalt interreligiöst samarbete stod i fokus. Regeringen bedömer att kontakten med trossamfunden inom rådet bidrar till förtroende och förståelse mellan parterna och till värdefull kunskap om trossamfundens villkor och förutsättningar.

Dialog har också varit viktigt i samband med de spänningar och konflikter med religiösa förtecken som utspelat sig i omvärden det senaste året. Efter terrorattentaten i Paris och i Köpenhamn i januari och i februari 2015 höll regeringen dialogmöten med både judiska och muslimska samfund och organisationer. Vid ett möte med företrädare för det muslimska civilsamhället i februari 2015 diskuterades bl.a. frågan om hur risken för attacker och skadegörelse mot moskéer och bönelokaler i Sverige ska kunna minskas och hur islamofobi ska bemötas och motverkas. Vid ett möte med de judiska organisationerna i januari 2015 diskuterades bl.a. hotbilden mot synagogor och judiska lokaler och hur antisemitism ska bemötas och motverkas. Regeringen bedömer att de möten som hållits med trossamfunden bidragit med värdefull kunskap om samfundens situation och deras behov.

Stärkt arbete för demokrati

SST har fått i uppdrag att verka för att stimulera arbetet med demokrati och demokratisk medvetenhet inom trossamfunden (dnr S2014/08833, S2014/09035). Nämnden ska utveckla den dialog som redan förs med samfunden och inkludera ett brett spektrum av samfund och av grupperingar inom dem i arbetet. Kvinnor och ungdomar utgör prioriterade målgrupper för satsningen. SST ska vidare i dialog med de trossamfund som vill utveckla sitt arbete mot våldsbejakande extremism stimulera dessa samfunds stöd till ungdomar, föräldrar och anhöriga. Uppdraget ska redovisas senast i mars 2016. (se vidare utgiftsområde 1, avsnitt 9.10.4).

SST har också haft i uppdrag att anordna kompetensutveckling för lokala trossamfundsledare som saknar svensk skolbakgrund (dnr S2014/00648). Under tio kursdagar har deltagarna fått grundläggande fortbildning inom områdena svensk religionshistoria, statlig och kommunal förvaltning, barn- och ungdomsfrågor, mänskliga rättigheter, demokrati och familjerätt. Sammanlagt deltog 64 personer i utbildningen och efterfrågan på att delta var stor. Regeringen bedömer att insatsen varit värdefull och att deltagarna fått en stärkt praktisk och teoretisk kunskap om det svenska samhället.

Informationsinsatser inför valåret 2014

SST har haft i uppdrag att stimulera trossamfundens arbete med informationsinsatser inför Europaparlamentsvalet respektive de nationella allmänna valen 2014. Uppdraget innebar att informera om rösträttens betydelse och det praktiska röstningsförfarandet. Verksamheten skulle särskilt inriktas på grupper med lågt valdeltagande i tidigare val. I uppdraget har även ingått att följa upp och utvärdera insatserna. Uppdraget redovisades den 15 april 2015 (se vidare utgiftsområde 1, avsnitt 9.5.1).

Interreligiöst samarbete

Regeringsföreträdare har vid flera tillfällen träffat representanter för Sveriges interreligiösa råd, som är ett samverkansorgan med representanter från åtta olika religioner som är verksamma i Sverige.

Sveriges interreligiösa råd har funnits sedan 2010 och har bl.a. till syfte att främja och skapa förutsättningar för samarbete mellan religioner i Sverige och att utgöra en enad röst mot antisemitism, islamofobi och annan religionsfientlighet.

Eftersom regeringen anser att samverka mellan religioner och arbete för att motverka klyftor i samhället i nuläget är av största vikt har ett beslut fattats om att stödja Sveriges interreligiösa råd under 2015 för att inrätta en administrativ funktion (dnr Ku2015/00864).

11.4.3 Analys och slutsatser

Stödet till trossamfunden

SST har under 2014 fördelat drygt 46 miljoner kronor i organisationsbidrag till 21 trossamfund och samverkansorgan med knappt 746 000 bidragsgrundande personer. Ca 950 församlingar har nåtts av stödet. 10 miljoner kronor har utbetalats i verksamhetsbidrag vilket använts av samfunden antingen för att driva teologiska högskolor och seminarier eller, vilket är merparten, för att bedriva andlig vård inom sjukvården. 15,2 miljoner kronor har utbetalats i projektbidrag i form av lokalbidrag, etableringsbidrag, utbildningsbidrag eller för säkerhetshöjande insatser. Regeringen bedömer att statens stöd till trossamfunden främjar den religiösa mångfalden i samhället samt bidrar till att, i enlighet med målet för stödet, skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet.

Verksamheten vid Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Myndighetens arbete under 2014 har varit ändamålsenligt. Regeringen bedömer att myndigheten under det gångna året har arbetat aktivt och utåtriktat och fyllt sin funktion som expertmyndighet inom området. Frågor som rör religion har under det gångna året fått en ökad uppmärksamhet i det offentliga samtalet och myndigheten har varit en viktig aktör i detta. Myndigheten har på ett bra sätt arbetat med krisberedskapssamordning, t.ex. genom att bistå kommuner, myndigheter och trossamfund i samband med skogsbranden i Västmanland.

Trossamfunden som samhällsaktörer

Utvecklingen i omvärlden det senaste året med allt fler religiöst färgade konflikter och kriser har medfört en ökad uppmärksamhet och större förväntningar på insatser från trossamfunden i Sverige. Som reaktion på omvärldshändelserna har trossamfunden intensifierat sitt interreligiösa samarbete i syfte att motverka polarisering i samhället samt att hat och våld utövas i religionens namn. Regeringen ser detta interreligiösa samarbete som viktigt och har därför valt att stödja det ekonomiskt genom bidrag. Insatsen bedöms vara ett sätt att motverka polarisering mellan grupper i Sverige och

att motverka antisemitism, islamofobi och andra typer av hat mot religioner och religionsutövare.

Genom omvärldsutvecklingen har trossamfundens roll som dialog- och samverkanspartner stärkts. Ytterligare ett skäl är att många personer som invandrat till Sverige under de senaste åren och som står utanför det övriga civilsamhället i Sverige återfinns inom något av trossamfundet. Därmed kan samfundet fungera som en kanal till grupper av människor som annars är svåra att nå med samhällsinformation, på samma gång som samfundet i viss mån kan föra sina medlemmars talan i förhållande till regeringen.

Under året har regeringen vid flera tillfällen tagit initiativ till dialogmöten med trossamfundet, inte minst i det akuta säkerhetsläget efter attentaten i Paris och Köpenhamn. Vid sidan av särskilt påkallade möten har en kontinuerlig dialog förts med samfundet inom ramen för Regeringens råd för kontakt med trossamfundet. Regeringen bedömer att den dialog som förts med trossamfundet bidrar med värdefull kunskap om trossamfundets villkor och förutsättningar.

Under året har SST haft i uppdrag att engagera trossamfund i att genomföra informationsinsatser för att höja valdeltagandet i grupper där få utnyttjar sin rösträtt. SST har också arbetat för att stimulera trossamfundets eget arbete för demokrati och demokratiska värderingar. Eftersom trossamfundet idag inte med nödvändighet är demokratiskt styrda och inte alltid präglas av en demokratisk kultur ser regeringen dessa demokratipolitiska insatser som angelägna. Resultaten visar att intresset bland samfund och religiösa funktionärer att arbeta med demokrati- och värderingsfrågor är mycket stort.

11.5 Budgetförslag

11.5.1 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Tabell 11.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2014	Utfall	7 580	Anslags- sparande	-424
2015	Anslag	9 742 ¹	Utgifts- prognos	9 371
2016	Förslag	9 837		
2017	Beräknat	9 923 ²		
2018	Beräknat	10 059 ³		
2019	Beräknat	10 248 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 9 821 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 9 797 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 9 796 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Nämnden för statligt stöd till trossamfunds förvaltningsutgifter.

Regeringens övervägande

**Tabell 11.3 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 9:1
Nämnden för statligt stöd till trossamfund**

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015 ¹	9 742	9 742	9 742	9 742
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	133	236	398	588
Beslut	-39	-55	-80	-82
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	1	0	-1	0
Förslag/ beräknat anslag	9 837	9 923	10 059	10 248

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

Som aviserades i budgetpropositionen för 2015 minskas anslaget med 39 000 kronor 2016 för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar. För 2017, 2018 och 2019 minskar anslaget med 55 000 kronor, 80 000 kronor respektive 82 000 kronor.

Regeringen föreslår att 9 837 000 kronor anvisas under anslaget 9:1 *Nämnden för statligt stöd till trossamfund* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 9 923 000 kronor, 10 059 000 kronor respektive 10 248 000 kronor.

11.5.2 9:2 Stöd till trossamfund

Tabell 11.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2014	Utfall	76 671	Anslags- sparande	4 572
2015	Anslag	92 092 ¹	Utgifts- prognos	89 773
2016	Förslag	91 894		
2017	Beräknat	91 913		
2018	Beräknat	91 919		
2019	Beräknat	91 919		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Regeringens övervakande

Tabell 11.5 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015 ¹	85 092	85 092	85 092	85 092
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	6 802	6 821	6 827	6 827
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	91 894	91 913	91 919	91 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* ökas med 7 000 000 kr 2016–2019 för fortsatt arbete med säkerhetshöjande insatser.

Regeringen föreslår att 91 894 000 kronor anvisas under anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 91 894 000 kronor respektive år.